УДК 027.022:002.6:[316.422:023.5
DOI 10.32461/2409-9805.2.2026.362115

Цитування:
Шевченко Д. І. Публічні бібліотеки як центри інформаційного забезпечення громад: трансформація ролей персоналу та патерни професійної поведінки. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія.* 2026. № 2. С. 135–142.

Shevchenko D. (2026). Public Libraries as Community Information Centers: the Evolution of Staff Roles and Patterns of Professional Behavior. Library Science. Record Studies. Informology, 2, 135–142 [in Ukrainian].

Шевченко Дмитро Ігорович,
здобувач Київського національного університету культури і мистецтв
http://orcid.org/0009-0004-1837-864X
ds.cloud.crown@gmail.com

ПУБЛІЧНІ БІБЛІОТЕКИ ЯК ЦЕНТРИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАД: ТРАНСФОРМАЦІЯ РОЛЕЙ ПЕРСОНАЛУ ТА ПАТЕРНИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПОВЕДІНКИ

Метою статті *є дослідження трансформації публічних бібліотек як центрів інформаційного забезпечення громад та визначення нових ролей бібліотечного персоналу і патернів їхньої професійної поведінки в умовах цифровізації. Розглянуто еволюцію їхньої функціональної ролі від традиційних установ збереження документів до багатофункціональних інформаційних хабів.* ***Методологія дослідження*** *базується на системному, структурно-функціональному та порівняльному підходах із застосуванням методів аналізу, синтезу й узагальнення наукових джерел, що дало змогу комплексно дослідити інституційні трансформації бібліотек, зміни їх функціонального призначення та еволюцію професійних ролей і патернів поведінки персоналу.* ***Наукова новизна*** *статті полягає в комплексному поєднанні аналізу публічних бібліотек як інформаційних хабів громад із дослідженням трансформації професійних ролей бібліотечного персоналу та виокремленням патернів їхньої професійної поведінки в умовах цифровізації, розвитку електронного врядування й інтеграції цифрових технологій у бібліотечну сферу.* ***Висновки.*** *Встановлено, що публічні бібліотеки трансформуються в багатофункціональні інформаційні хаби, які забезпечують доступ до правової, соціально-економічної, освітньої та аналітичної інформації. Це зумовлює появу нових професійних ролей, зокрема цифрових кураторів контенту, SMM-менеджерів та інформаційних аналітиків, які забезпечують доступність, організацію та просування цифрових ресурсів. З'ясовано, що інтеграція штучного інтелекту, великих даних, електронних ресурсів і соціальних медіа змінює традиційні моделі бібліотечного обслуговування та посилює значення цифрових компетентностей персоналу. Водночас визначено ключові виклики розвитку бібліотек, пов'язані з недостатнім фінансуванням, технологічним розривом і кадровим забезпеченням, а також окреслено перспективи розвитку бібліотек у контексті децентралізації та цифрової трансформації.*

Ключові слова: *інформаційні хаби, цифровізація, публічні бібліотеки, децентралізація, місцеве самоврядування, громадяни, патерни професійної поведінки, цифровий куратор контенту, професійні ролі, бібліотечний персонал, бібліотечне обслуговування.*

Shevchenko Dmytro,
PhD Student, of the Kyiv National University of Culture and Arts

PUBLIC LIBRARIES AS COMMUNITY INFORMATION CENTERS: THE EVOLUTION OF STAFF ROLES AND PATTERNS OF PROFESSIONAL BEHAVIOR

The purpose of this article *is to examine the transformation of public libraries into centers for community information services and to identify the new roles of library staff and patterns of their professional behavior in the context of digitalization. It explores the evolution of their functional role from traditional document repositories to multifunctional information hubs.* ***The research methodology*** *is based on systemic, structural-functional, and comparative approaches, utilizing methods of analysis, synthesis, and generalization of scholarly sources, which has enabled a comprehensive examination of institutional*

© Шевченко Д. І., 2026. CC BY 4.0 (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

transformations in libraries, changes in their functional roles, and the evolution of professional roles and behavioral patterns among staff. ***The scientific novelty*** *lies in the comprehensive integration of an analysis of public libraries as community information hubs with a study of the transformation of library staff's professional roles and the identification of patterns in their professional behavior in the context of digitalization, the development of e-government, and the integration of digital technologies into the library sector.* ***Conclusions****. It has been established that public libraries are transforming into multifunctional information hubs that provide access to legal, socioeconomic, educational, and analytical information. This leads to the emergence of new professional roles, including digital content curators, SMM managers, and information analysts, who ensure the accessibility, organization, and promotion of digital resources. It has been found that the integration of artificial intelligence, big data, electronic resources, and social media is changing traditional models of library services and increasing the importance of staff digital competencies. At the same time, the study identifies key challenges to library development related to insufficient funding, the technology gap, and staffing, and outlines prospects for library development in the context of decentralization and digital transformation.*

Keywords: *information hubs, digitization, public libraries, decentralization, local self-government, citizens, professional behavior patterns, digital content curator, professional roles, library staff, library services.*

Актуальність теми дослідження. У сучасному інформаційному суспільстві публічні бібліотеки відіграють ключову роль у забезпеченні доступу до знань, наукової інформації та суспільно значущих даних. Вони функціонують не лише як центри збереження та поширення документально-інформаційних ресурсів, а і як інституції, що сприяють розвитку громадянської свідомості, освіти та науково-дослідної діяльності.

Особливої ваги набуває роль публічних бібліотек у контексті інформаційного забезпечення громади, що потребує не лише технологічного оновлення, а й докорінної зміни професійних ролей персоналу та моделей їхньої поведінки в організаційній і комунікаційній діяльності. Оперативний доступ до аналітичної, статистичної та нормативно-правової інформації є важливим чинником ефективного ухвалення управлінських рішень. Водночас сучасні інформаційні технології розширюють можливості бібліотек у забезпеченні населення актуальною інформацією щодо соціально-економічного розвитку, правових аспектів та адміністративних послуг.

Трансформація професійних ролей бібліотечного персоналу є вагомим складником змін, які викликані цифровою революцією, глобалізацією інформаційних потоків і переходом до суспільства знань. В умовах цифрової епохи бібліотеки стають мультифункціональними інформаційними хабами, що потребує стратегічного управління, розвитку професійних компетентностей персоналу та впровадження сучасних технологій. Так, актуалізується проблема визначення підходів до ефективного менеджменту змін у бібліотеках, формування нових професійних ролей працівників та адаптації публічних бібліотек до динамічних вимог інформаційного суспільства.

Аналіз досліджень і публікацій. Сучасні дослідження підтверджують важливу роль публічних бібліотек у забезпеченні інформаційних потреб населення та органів місцевого самоврядування. Так, С. Гарагуля [2] досліджував роль бібліотек у формуванні відкритого інформаційного простору та їхню інтеграцію з електронними ресурсами. В. Добровольська та Л. Чередник [6] розглядали інноваційну діяльність бібліотек у цифровому суспільстві, акцентуючи на необхідності їх трансформації. О. Кузьменко та В. Загуменна [8] аналізували бібліотеки як соціокультурні простори, що сприяють розвитку громадянського суспільства. В. Горовий [4] розкрив особливості інформаційної діяльності в умовах суспільних трансформацій; Л. Філіпова [16] досліджувала соціальні комунікації в бібліотечній справі; Г. Шемаєва [19] вивчала бібліотеки як соціально-комунікаційні інституції. Стратегії розвитку бібліотек в інформаційному суспільстві обґрунтовано в працях О. Онищенка [11]. Професійний розвиток бібліотечних фахівців розглядала В. Медведєва [10], а І. Давидова [5] комплексно досліджувала інноваційні трансформації бібліотечної діяльності. Роль менеджменту у бібліотеках досліджував Ю. Горбань [3]. Попри наявність значної кількості наукових праць, недостатньо вивченими залишаються питання інтеграції штучного інтелекту, великих даних і соціальних медіа у професійну діяльність бібліотекарів, а також пов'язані з цим нові моделі професійної поведінки.

Мета статті – здійснити комплексний аналіз трансформації публічних бібліотек як центрів інформаційного забезпечення громад та визначити нові ролі бібліотечного персоналу і патерни їхньої професійної поведінки в умовах цифровізації.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах розвитку інформаційного суспільства публічні бібліотеки виконують ключову функцію у формуванні, збереженні та поширенні знань,

стаючи інфраструктурними елементами системи інформаційного забезпечення. Їхня діяльність спрямована на акумуляцію, систематизацію та надання доступу до структурованих інформаційних ресурсів, що охоплюють наукові, освітні, правові, соціально-економічні та культурні аспекти суспільного життя. Завдяки впровадженню сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) бібліотеки трансформуються з традиційних сховищ друкованих видань у багатофункціональні інформаційні хаби, які забезпечують оперативне отримання релевантних даних для різних категорій користувачів.

Значення публічних бібліотек у системі інформаційного забезпечення зумовлене їхньою здатністю здійснювати аналітико-синтетичну обробку інформації, надавати доступ до нормативно-правових актів, державних реєстрів, науково-аналітичних матеріалів, а також підтримувати інформаційний обмін між громадськістю та органами державної влади й місцевого самоврядування. Вони відіграють важливу роль у забезпеченні прозорості державного управління, сприяючи підвищенню правової обізнаності громадян, розвитку цифрової інклюзії та громадської участі. Так, публічні бібліотеки стають стратегічними центрами інформаційної підтримки суспільства, забезпечуючи доступність знань у глобальному інформаційному просторі [1, 4].

Інформаційні потреби сучасного суспільства формуються під впливом трансформаційних процесів цифровізації, децентралізації та розширення механізмів електронного врядування, що зумовлює необхідність забезпечення доступу до структурованих, верифікованих і релевантних інформаційних ресурсів. Населення, як суб'єкт інформаційної взаємодії, потребує доступу до правових актів, адміністративно-регуляторної документації, статистичних даних, освітніх платформ, наукових джерел та соціально-економічної аналітики. У цьому контексті публічні бібліотеки виконують роль інформаційно-аналітичних центрів, що здійснюють синтез розрізнених масивів даних, їхню категоризацію та адаптацію до потреб різних груп користувачів, забезпечуючи комплексне обслуговування за запитами громадян через інтегровані цифрові системи.

Органи місцевого самоврядування висувають запити на високоточну, актуальну та структуровану інформацію, що є критичною для ефективного ухвалення управлінських рішень. Інформаційне забезпечення цієї категорії користувачів охоплює такі напрями, як моніторинг соціально-економічних процесів, аналіз демографічних показників, просторове планування, управління ресурсами та стратегічне прогнозування. Публічні бібліотеки можуть інтегруватися у систему муніципального інформаційного менеджменту через впровадження цифрових репозиторіїв, баз даних відкритих державних ресурсів, архівних фондів, а також завдяки розширенню можливостей для взаємодії із платформами електронного врядування [12]. Так, бібліотеки стають не лише пасивними накопичувачами знань, а й активними агентами інформаційного моделювання, що сприяють інтелектуалізації процесів місцевого самоврядування та посиленню ефективності комунікації між владою та громадянським суспільством.

Публічні бібліотеки перебувають у постійній динаміці, шукають і впроваджують нові послуги й форми обслуговування широких верств населення, серед яких: презентаційні матеріали, 3D-екскурсії, віртуальні виставки, відеолекції, онлайн-семінари, онлайн-діалоги, дистанційні форми навчання, відеоуроки, відкритий доступ до цифрових колекцій та ін., що відкривають перед сучасною людиною багато переваг і можливостей, формуючи духовний та інтелектуальний потенціал. Бібліотека перебуває в позиції активного учасника фільтрації, оцінювання, інтерпретації, а також встановлення зв'язків між інформаційними масивами задля забезпечення доступу користувачам, зокрема й віддаленим, до широкого спектра джерельної бази інформації.

Як зазначає С. Гарагуля, бібліотека надає доступ до інформаційних ресурсів, які належать іншим суб'єктам інформаційного простору, зокрема представлених у мережі Інтернет, а також стає творцем електронних інформаційних ресурсів (вебсайтів, баз даних, вебпорталів, колекцій оцифрованих документів), які перебувають за її фізичними межами [2].

Спираючись на сучасні наукові праці В. Добровольської та Л. Чередник, зауважимо, що «визначальним для бібліотек є інтеграція із життям місцевих громад, співпраця з ними на умовах партнерства», що знаходить віддзеркалення в активностях громади [6, 6]. Відтак органічним є сучасне бачення взаємозалежності суспільства, зокрема спільноти й бібліотеки, як життєздатного організму, що спрямований на комунікування та взаємодіє з місцевими громадами на позиції «лідерів у цих спільнотах, що сприятиме створенню позитивного образу бібліотеки в суспільстві» [14].

Відповідно, змінюється і роль бібліотекаря: якщо раніше він був переважно зберігачем та розподілювачем друкованих матеріалів, то сьогодні перетворюється на професіонала, який володіє широким спектром навичок (від технічних компетенцій до соціально-комунікативних здібностей). Принципово важливим викликом для бібліотечної галузі стає необхідність постійної адаптації до швидкозмінного інформаційного

середовища. Традиційні моделі комплектування, каталогізації та обслуговування читачів поступаються місцем новітнім підходам, заснованим на використанні штучного інтелекту, аналітики даних та інтерактивних технологій.

Сучасні бібліотеки дедалі більше перетворюються на простір не лише для отримання інформації, але й для її створення, обміну та колективного опрацювання. Вони стають інтелектуальними хабами, де знання не просто зберігаються, а активно продукуються та трансформуються завдяки колективній діяльності користувачів і професійній експертизі бібліотечних працівників. У зв'язку з цим професійна роль бібліотекаря зазнає кардинальних змін. Якщо раніше основними компетенціями вважалися знання каталогів, уміння працювати з картотеками та збереження книжкового фонду, то сьогодні на перший план виходять навички цифрової навігації, медіаграмотності, управління інформаційними потоками та здатність до постійного навчання. Водночас важливого значення набувають менеджмент і маркетинг бібліотечних послуг, що стимулює появу нових посад.

Бібліотеки стають важливими комунікаційними майданчиками для взаємодії органів місцевого самоврядування, громадян та різних соціальних інституцій. Через партнерство з ЦНАПами (центрами надання адміністративних послуг) бібліотеки можуть виконувати роль точок доступу до електронних урядових сервісів, надавати консультації з оформлення документів, допомагати громадянам реєструвати звернення до органів влади. Водночас оцифрування архівних матеріалів, створення відкритих баз даних і впровадження систематизованих електронних каталогів у бібліотеках сприяє підвищенню прозорості управлінських процесів і полегшує доступ до критично важливої інформації.

Окремого значення набуває впровадження сучасних цифрових технологій у бібліотечну діяльність. І. Ярема наголошує, що розвиток інформаційних технологій суттєво трансформував бібліотечну сферу, забезпечивши перехід від традиційних каталогів до інтегрованих електронних систем управління інформацією. Сучасні бібліотечні системи (ILS) не лише автоматизують каталогізацію та класифікацію документів, а й впроваджують інтелектуальний пошук і персоналізований доступ. Використання стандартів MARC і FRBR дає змогу інтегрувати бібліографічні метадані, а цифрові платформи, такі як Europeana, Google Books і Національна електронна бібліотека України (ЕЛіБУКР), спрощують доступ до оцифрованих наукових і культурних фондів. Водночас хмарні технології сприяють ефективному збереженню великих обсягів даних і довготривалому архівуванню інформації.

Інтернетизація бібліотечних послуг відкрила доступ до знань незалежно від місцеперебування користувачів. Віддалені сервіси, такі як електронні читальні зали, онлайн-консультації та мобільні застосунки, значно підвищують доступність ресурсів. Наприклад, система OpenAthens забезпечує єдиний вхід до електронних баз даних, а технологія ILL (Interlibrary Loan) оптимізує міжбібліотечний обмін документами. Університетські бібліотеки активно використовують платформи EBSCO, ProQuest і SpringerLink, надаючи студентам і дослідникам глобальний доступ до наукових джерел. Так, цифровізація бібліотек сприяє їхній інтеграції у світові інформаційні мережі та підвищенню ефективності обслуговування користувачів [20, 27].

На думку В. Добровольської, застосування штучного інтелекту у бібліотечній сфері автоматизує аналіз великих даних, персоналізує рекомендаційні системи та впроваджує інтелектуальну обробку тексту. Алгоритми машинного навчання кластеризують бібліотечні фонди, прогнозують популярність видань і виявляють аномалії в запитах користувачів.

Технології оптичного розпізнавання символів (OCR), такі як Google Cloud Vision API і ABBYY FineReader, дають змогу оцифровувати друковані матеріали та створювати цифрові архіви. Великі дані (Big Data) аналізують читацькі запити, допомагаючи прогнозувати потреби користувачів та оптимізувати наповнення фондів. Відповідно, інтеграція ШІ та Big Data сприятиме розвитку цифрових бібліотечних платформ, що автоматично оновлюватимуть каталоги, здійснюватимуть контекстний пошук і персоналізуватимуть інформаційні послуги. Це трансформує публічні бібліотеки в сучасні інтегровані центри знань, доступні для всіх [7, 118].

Трансформація професійних ролей бібліотечного персоналу є відображенням глибоких суспільних змін, спричинених цифровою революцією, глобалізацією інформаційних потоків і зростанням значення знань у сучасному світі. В. Горовий наголошує, що бібліотеки стають центрами інформаційної діяльності в умовах радикальних суспільних трансформацій, виконуючи роль посередників між користувачами та постійно зростаючими масивами цифрових даних. Ці зміни формують нові запити до бібліотекарів, які тепер постають як цифрові навігатори медіаграмотності, тренери та куратори інформаційного контенту, допомагаючи користувачам орієнтуватися в складному інформаційному середовищі, яке є продуктом сучасних суспільних реалій.

Професійні ролі у бібліотеках традиційно охоплювали низку спеціалізованих функцій, орієнтованих на забезпечення доступу до інформа-

ційних ресурсів [4]. До цифрової революції серед ключових професій були бібліографи, відповідальні за систематизацію та створення каталогів, каталогізатори, які розробляли системи впорядкування фондів, архіваріуси, зосереджені на збереженні та реставрації документів, та референти, які допомагали користувачам у пошуку необхідної інформації. Крім того, існували адміністратори бібліотечних фондів, які забезпечували управління фондами, та інструктори, що навчали читачів користуватися бібліотечними послугами. У статті С. Хрущ «Компетентності бібліотечного фахівця як чинник формування інноваційного медіапростору» підкреслюється, що опанування сучасних технологій, зокрема інтерактивних і мультимедійних, дає змогу бібліотекарю надавати користувачам інноваційні послуги та задовольняти їхні інформаційні потреби. Авторка зазначає, що розвиток компетентностей бібліотечного персоналу сприяє покращенню якості обслуговування користувачів і створює фундамент для інновацій у медіапросторі. Так, професійний розвиток бібліотечних працівників є ключовим чинником у впровадженні нових ролей та адаптації до сучасних викликів інформаційного суспільства [17].

У сучасних умовах інформаційного суспільства бібліотеки зазнають значних трансформацій, що потребує впровадження ефективного менеджменту для забезпечення їхньої конкурентоспроможності та відповідності потребам користувачів. Ю. Горбань у своїй статті наголошує на важливості стратегічного управління, кадрового менеджменту та інновацій у діяльності бібліотек закладів вищої освіти. Він підкреслює, що сучасні тенденції суспільства суттєво впливають на діяльність бібліотек, визначаючи цілі та завдання їхнього розвитку. Команда кваліфікованих співробітників створює нові форми бібліотечної діяльності для повного задоволення інформаційних, наукових і культурних запитів користувачів, завдяки чому бібліотека стає інтелектуальним простором та складним соціально-комунікаційним комплексом. Ю. Горбань також зазначає, що впровадження власної стратегії розвитку приносить значні результати в покращенні діяльності бібліотеки, даючи їй змогу ефективно реагувати на динамічні зміни в соціумі та залишатися актуальною для користувачів. Завдяки правильному управлінню бібліотека може стратегічно планувати свою діяльність, розподіляти ресурси, впроваджувати інноваційні послуги та підвищувати якість обслуговування [3].

Менеджмент відіграє ключову роль в організації трансформацій, які відбуваються у сучасних бібліотеках. Зміна їхньої ролі з традиційних сховищ книг на багатофункціональні інформаційні хаби потребує чітко визначених стратегій, ефективного планування та координації. Менеджмент допомагає структурувати впровадження нових технологій, таких як цифрові каталоги, інтерактивні платформи та штучний інтелект, і водночас забезпечує навчання персоналу для роботи в цих умовах. Завдяки грамотному управлінню бібліотеки можуть не лише адаптуватися до швидких змін, але й активно впливати на них, розробляючи інноваційні послуги, які відповідають потребам сучасного суспільства. Менеджмент також сприяє залученню як матеріальних, так і людських ресурсів, необхідних для успішної реалізації цих трансформацій. Г. Солоіденко наголошує на важливості розробки стратегічних планів розвитку бібліотек, які визначають напрями їхньої діяльності та місце в інфраструктурі галузі чи регіону. Автор підкреслює, що стратегія не є простим планом діяльності, а комплексом рішень, що враховують аналіз ресурсів, формування спільних цілей і можливі шляхи їх реалізації. Визначення стратегії залежить від конкретної ситуації, в якій знаходиться бібліотека, включаючи сприйняття інновацій керівництвом та наявні традиції в ухваленні стратегічних рішень [15].

У працях О. Онищенка детально розглянуто стратегії розвитку бібліотек в умовах інформаційного суспільства з особливим акцентом на трансформацію професійних ролей бібліотекарів. Автор підкреслює, що цифровізація бібліотек висуває на перший план чотири ключові аспекти: реорганізацію структури для взаємодії з цифровим середовищем, формування цифрових мультивидових ресурсів, організацію системи інтегрованого цифрового сервісу та перетворення професії бібліотекаря на науково-інформаційного працівника-інформацієзнавця. Цей підхід передбачає, що сучасний бібліотекар повинен володіти навичками управління цифровими ресурсами, аналітичними здібностями та здатністю надавати експертні консультації в інформаційній сфері. Таким чином, стратегії розвитку бібліотек, запропоновані О. Онищенком, спрямовані на інтеграцію новітніх технологій та переосмислення ролі бібліотечного персоналу в цифрову епоху [11].

Так, менеджмент у бібліотеках відіграє центральну роль у формуванні команди, здатної ефективно виконувати завдання та адаптуватися до змін в інформаційному середовищі. Керівники організовують процеси підбору, розвитку та навчання персоналу, забезпечуючи його компетентність і готовність до інновацій. Вони створюють умови для співпраці, мотивації та взаємодії між працівниками, що сприяє досягненню стратегічних цілей бібліотеки. Завдяки грамотному управлінню команда бібліотеки стає не лише виконавцем поточних завдань, але й драйвером позитивних змін, що дає змогу бібліотеці залишатися

актуальною та затребуваною в умовах цифрової трансформації.

Під час цифрової трансформації у сучасних бібліотеках зростає значення соціальних мереж як інструменту комунікації та формування іміджу. Відповідно, виникає потреба у фахівцях, які спеціалізуються на управлінні присутністю бібліотеки в соціальних медіа. Л. Поперечна у своїй доповіді «Соціальні мережі як інструмент комунікаційно-іміджевої політики наукової бібліотеки» підкреслює, що залучення соціальних мереж стає вагомим складником онлайн-стратегії бібліотек і важливим елементом успішного менеджменту. Вона зазначає, що соціальні медіа відкривають широкі можливості для просування ресурсів і послуг бібліотеки, налагодження ефективної комунікації з користувачами та зміцнення конкурентних позицій бібліотечної установи. Таким чином, роль SMM-менеджера в бібліотеці полягає в ефективному використанні соціальних мереж для досягнення стратегічних цілей установи. Також у сучасних бібліотеках зростає значення цифрового менеджменту інформації, що зумовлює появу нових професійних ролей, таких як цифровий куратор контенту [13]. У своїй праці І. Лобузін наголошує, що цифровий куратор контенту відповідає за організацію, збереження та надання доступу до цифрових ресурсів, забезпечуючи їхню доступність і зручність використання для користувачів. Ця роль вимагає від фахівця володіння комплексом цифрових знань і компетентностей, що дають змогу ефективно управляти цифровою інформацією в бібліотечному середовищі [9].

Попри позитивні трансформації, розвиток публічних бібліотек супроводжується низкою проблем. Однією з ключових залишається хронічне недофінансування, що обмежує модернізацію бібліотек, оновлення ресурсної бази та впровадження інноваційних послуг. Особливо гостро ці проблеми проявляються у малих громадах, де бракує сучасної техніки, електронних ресурсів і високошвидкісного інтернету. Складною залишається і кадрова ситуація: дефіцит фахівців та недостатній рівень цифрової підготовки персоналу ускладнюють процеси цифрової трансформації [18]. Водночас децентралізація відкриває можливості для інтеграції бібліотек у «розумні громади» як цифрових хабів і центрів громадської активності. Розширення доступу до відкритих даних, партнерство з IT-компаніями, створення коворкінг-просторів і впровадження цифрових сервісів (ID-банкінг, Дія) підвищать їхню соціальну значущість. Так, бібліотеки можуть еволюціонувати в сучасні інформаційні центри, що сприятимуть розвитку суспільства.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному осмисленні трансформації публічних бібліотек як центрів інформаційного забезпечення громад в умовах цифровізації. Уперше систематизовано взаємозв'язок між зміною функціонального призначення бібліотек і трансформацією професійних ролей бібліотечного персоналу. Виокремлено нові патерни професійної поведінки працівників бібліотек, зумовлені інтеграцією цифрових технологій, соціальних медіа, штучного інтелекту та аналітики великих даних у бібліотечну діяльність. Обґрунтовано роль публічних бібліотек як багатофункціональних інформаційно-аналітичних хабів, що забезпечують інформаційну підтримку громадян в умовах розвитку електронного врядування.

Висновки. Отже, публічні бібліотеки в умовах цифровізації трансформуються у багатофункціональні інформаційні хаби, які забезпечують доступ до знань, сприяють громадській активності та підтримують діяльність органів місцевого самоврядування. Вони виконують роль платформ цифрової взаємодії, підвищують правову обізнаність населення та ефективність управлінських рішень. Водночас виклики, такі як недостатнє фінансування, технологічний розрив і кадровий дефіцит, потребують стратегічних змін.

Суттєві трансформації бібліотек в умовах цифровізації, глобалізації інформаційних потоків і розвитку технологій зумовлюють зміни в професійних ролях бібліотечного персоналу. Сучасний бібліотекар поєднує функції інформаційного аналітика, цифрового навігатора, куратора контенту та комунікаційного менеджера. Важливого значення набувають цифрова грамотність, медіакомпетентність, навички роботи з великими даними, електронними ресурсами та соціальними мережами. Професійні ролі бібліотекарів, які традиційно зосереджувалися на каталогізації, збереженні фондів та інформаційному обслуговуванні, наразі еволюціонують у напрямі нових функцій, що враховують інтеграцію цифрових ресурсів та інноваційних послуг.

Перспективним напрямом подальших досліджень є вивчення можливостей використання штучного інтелекту, блокчейн-технологій та інструментів цифрової аналітики для оптимізації бібліотечних процесів, підвищення інформаційної безпеки та вдосконалення взаємодії бібліотек із громадами й органами місцевого самоврядування.

Список використаних джерел

1. Вилегжаніна Т. Трансформація функцій публічних бібліотек у реаліях сьогодення. *Бібліотечна планета*. 2018. № 1. С. 4–5.

2. Гарагуля С. Бібліотеки в інформаційному суспільстві: орієнтація на користувача. *Бібліотечний вісник*. 2014. № 6. С. 17–23.

3. Горбань Ю. Розвиток університетської бібліотеки: комплекс стратегічних рішень. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2019. № 2. С. 180–184.

4. Горовий В. М. Бібліотечний ресурс у сучасній інформаційній діяльності. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2022. Вип. 63. С. 9–22.

5. Давидова І. Шляхи трансформації когнітивного простору бібліотек. *Короленківські читання – 2018. Бібліотеки, архіви, музеї як центри освіти та саморозвитку особистості* : матеріали XXI Всеукр. наук.-практ. конф., м. Харків, 24 жовт. 2018 р. Харків, 2019. Ч. 1. С. 16–19.

6. Добровольська В. В., Чередник Л. А. Інноваційна діяльність бібліотек в умовах цифрового суспільства. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2023. № 1. С. 5–11. DOI: https://doi.org/10.32461/2409-9805.1.2023.276758.

7. Добровольська В. Інформаційно-документаційне забезпечення розвитку соціокомунікаційного простору культури в Україні : монографія. Київ : НАКККіМ, 2020. 352 с.

8. Кузьменко О. І., Загуменна В. В. Бібліотека як соціокультурний публічний простір: трансформаційні зміни. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2020. № 4. С. 24–31.

9. Лобузін І. Цифрові бібліотекарі доби е-науки та семантичних веб-технологій. *Бібліотечний вісник*. 2019. № 6. С. 18–24.

10. Медведєва В. Значення бібліотечно-інформаційних продуктів у контексті наукової діяльності бібліотечних установ. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2019. Вип. 53. С. 66–74. DOI: https://doi.org/10.15407/np.53.066.

11. Онищенко О. Цифровізація – стратегічний шлях розвитку бібліотечної сфери. *Бібліотечний вісник*. 2021. № 4. С. 3–9.

12. Пальчук В. Роль публічних бібліотек у розвитку електронного урядування. *Бібліотечний вісник*. 2015. № 6. С. 22–27.

13. Поперечна Л. Соціальні мережі як інструмент комунікаційно-іміджевої політики наукової бібліотеки. *Бібліотека. Наука. Комунікація* : матеріали міжнар. наук. конф., м. Київ, 6–8 жовт. 2015 р. Київ, 2015. Ч. 1. С. 103–106.

14. Пугач Л. Ю. Діяльність публічних бібліотек в умовах трансформацій, викликаних повномасштабною російською військовою агресією. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2023. № 3. С. 28–33. DOI: https://doi.org/10.32461/2409-9805.3.2023.290979

15. Солоіденко Г. І. Бібліотечні стратегії: нові завдання та можливості. *Бібліотека. Наука. Комунікація. Актуальні питання збереження та інноваційного розвитку наукових бібліотек* : Міжнар. наук. конф., м. Київ, 3–5 жовт. 2023 р. Київ, 2023. URL: http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/1669 (дата звернення: 05.02.2026).

16.Філіпова Л. Комунікації та комунікативні стратегії: теоретичні поняття. Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матеріали Міжнар. наук. конф., присвяч. 95-річчю ХДАК, м. Харків, 21–22 листоп. 2024 р. Харків, 2024. Ч. 1. С. 207–208.

17. Хрущ С. Компетентності бібліотечного фахівця як чинник формування інноваційного медіапростору. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2023. № 4. С. 156–164. DOI: https://doi.org/10.32461/2409-9805.4.2023.294101.

18. Чумак Є. Трансформація інформаційних ресурсів публічних бібліотек України в сучасних умовах. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2022. Вип. 10. С. 36–48. DOI: https://doi.org/10.31866/2616-7654.10.2022.269445.

19. Шемаєва Г. Етапи розвитку наукових комунікацій. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2017. Вип. 50. С. 24–35. DOI: https://doi.org/10.31516/2410-5333.50.104666.

20. Ярема І. Бібліотека нового покоління та її роль як соціального інституту в інформаційну добу. *Вісник Книжкової палати.* 2021. № 10. С. 26–30. DOI: https://doi.org/10.36273/2076-9555.2021.10(303).26-30.

References

1. Vylehzhanina, T. (2018). Transformation of public library functions in today's realities. *Library Planet*, 1, 4–5 [in Ukrainian].

2. Harahulia, S. (2014). Libraries in the information society: user orientation. *Library Bulletin*, 6, 17–23 [in Ukrainian].

3. Horban, Yu. (2019). Development of the university library: a set of strategic decisions. *National*

Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald, 2, 180–184 [in Ukrainian].

4. Horovyi, V. M. (2022). Library Resource in Modern Information Activity. *Academic Papers of Vernadsky National Library of Ukraine*, 63, 9–22 [in Ukrainian].

5. Davydova, I. (2019). Ways of transforming the cognitive space of libraries. *Korolenkiv Readings – 2018. Libraries, archives, museums as centers of education and self-development of the individual*: materials of the XXI All-Ukrainian scientific-practical conference, Kharkiv, October 24, 2018. Kharkiv, Part 1, 16–19 [in Ukrainian].

6. Dobrovolska, V. V., & Cherednyk, L. A. (2023). Innovative Activities of Libraries in Conditions of Digital Society. *Library Science. Record Studies. Informology*, 1, 5–11. https://doi.org/10.32461/2409-9805.1.2023.276758 [in Ukrainian].

7. Dobrovolska, V. (2020). Information and documentation support for the development of the socio-communication space of culture in Ukraine: monograph. Kyiv: NAKKKiM [in Ukrainian].

8. Kuzmenko, O. I., & Zahumenna, V. V. (2020). Transformation and expansion of library functions in the modern digital space. *Library science. Record Studies. Informology*, 4, 24–31 [in Ukrainian].

9. Lobuzin, I. (2019). Digital librarians of the era of e-science and semantic web technologies. *Library Bulletin*, 6, 18–24 [in Ukrainian].

10. Medvedieva, V. (2019). The Importance of Library Information Products in the Context of the Scientific Activity of Library Institutions. *Academic Papers of V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine*, 53, 66–74. https://doi.org/10.15407/np.53.066 [in Ukrainian].

11. Onyshchenko, O. (2021). Digitalization is a strategic way of a library sphere development. *Library Bulletin*, 4, 3–9 [in Ukrainian].

12. Palchuk, V. (2015). The role of public libraries in the development of electronic governance. *Library Bulletin*, 6, 22–27 [in Ukrainian].

13. Poperechna, L. (2015). Social networks as a tool of communication and image policy of a scientific library. *Library. Science. Communication*: materials of the international scientific conference, Kyiv, 6–8 October 2015. Kyiv, 2015. Part 1, 103–106 [in Ukrainian].

14. Puhach, L. Yu. (2023). Activities of Public Libraries in the Conditions of Transformations Caused by the Full-Scale Russian Military Aggression. *Library Science. Record Studies. Informology*, 3, 28–33. https://doi.org/10.32461/2409-9805.3.2023.290979 [in Ukrainian].

15. Soloidenko, H. I. (2023). Library strategies: new tasks and opportunities. Library. Science. Communication. Current issues of preservation and innovative development of scientific libraries: International scientific conference, Kyiv, October 3–5, 2023 Kyiv. http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/1669 [in Ukrainian].

16. Filipova, L. (2024). Communications and communicative strategies: theoretical notions. Culturology and social communications: innovative development strategies: materials of the International Scientific Conference, dedicated to the 95th anniversary of the KhDAK, Kharkiv, November 21–22, 2024. Kharkiv, 2024. Part 1, 207–208 [in Ukrainian].

17. Khrushch, S. (2023). Competences of a Library Specialist as a Factor in the Formation of Innovative Media Space. *Library Science. Record Studies. Informology*, 4, 156–164. https://doi.org/10.32461/2409-9805.4.2023.294101 [in Ukrainian].

18. Chumak, Ye. (2022). Informational Resources Transformation of Ukrainian Public Libraries Current Conditions. *Ukrainian Journal on Library and Information Science*, 10, 36–48. https://doi.org/10.31866/2616-7654.10.2022.269445 [in Ukrainian].

19. Shemaieva, H. (2017). Development stages of scholarly communication. *Visnyk of Kharkiv State Academy of Culture*, 50, 24–35. https://doi.org/10.31516/2410-5333.50.104666 [in Ukrainian].

20. Iarema, I. (2021). The new generation library: the role of the library as an social institute in the information age. *Bulletin of the Book Chamber*, 10, 26–30. https://doi.org/10.36273/2076-9555.2021.10(303).26-30 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 05.03.2026
Отримано після доопрацювання 09.04.2026
Прийнято до друку 20.04.2026
Опубліковано 25.05.2026